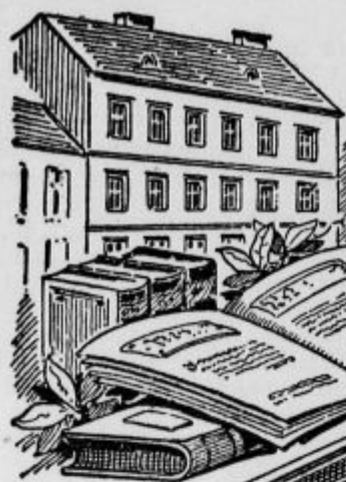

Društvenik.

„Domoljubova“ priloga, posvečena
izobrazbi in našim društvom.

Kratka zgodovina židovstva in njegove plemenske lastnosti.

Že parkrat je pisal »Domoljub« o židovstvu, in bralci so z veseljem čitali tiste članke. Upamo, da bodo radi brali i te vrstice, ki naj jim razširjajo duševno oborožje in jih zadovolje.

Žide prištevamo k Semitom. Svoj rod izvajajo od očaka Abrahama, ki mu je Bog obljubil, da bo njegovega zaroda kot »peka ob morju in zvezd na nebu«. Očaki Abraham, Izak in Jakob so živeli jako preprosto. Bili so pastirji. Kjer so našli dobrih pašnikov, tje so potovali z družino in živino. Za bivališča so jim služili šotori. Razmere so se jako počasi izpreminjale. Kjer je stal šotor, si je postavil žid hišo in okoli nje je izkopal majhno njivo; toda živinoreja je še vedno nadvladovala in žid je bilo v zvezi nagnenje do pastirovanja ali nomadskega življenja. V rodovitnem Egiptu, kamor so se preselili židje vsled srečnega slučajja, so se jeli pečati s kmetijstvom. Stalno bivališče in pa ugodne razmere kmečkega stanu so zelo dobro vplivale na razmnožitev naroda. Majhna družina ali bolje zadruha Židov (Jakobovi sinovi) se je v petih stoletjih zelo pomnožila in postala velik narod. Egipčanom so postali tuji neljubi gostje, posebno ker so stali nepomešani kljub dolgoletnemu bivanju, in jeli so jih zatirati. Nasilstvo Faraonovo je rastlo od dne do dne. Naposled jih je oprostil Mozes težkega jarma. Po štiridesetletni blodnji po puščavah in tepah so došli pod Jozvetovim vođstvom v obljubljeno deželo Palestino. Med potjo jim je dal Bog na gori Sinaj med gromom in bliskom onih deset zapovedi, ki naj bi služile človeštvu za življenje kot potniku v tujini, na katero se truden opira. A rod, ki je došel v Kanaan, se je odtujil običajem svojih očetov, so se pečali s kmetijstvom. Le majhen del jim je ostal zvest, drugi so prišli za pastirsko palico, da vrše to delo kot očaki. Narod se je razkropil v plemena — dvanajst jih je bilo — in zavladalo je strankarstvo, separatizem. Vsak od njih se je moral boriti sam zoper svoje nasprotnike; sreča je bila, da so bili sovražniki med seboj, sicer bi se slabo godilo »iz-

voljenemu ljudstvu«. Šele kralju Davidu se je posrečilo, da jih je združil in jim priboril vojno slavo. Važno je bilo še posebno, da je ustvaril svojemu narodu tudi politično in versko središče v Jeruzalemu. Bojevitega Davida je nasledil sin Salomon, ki je živel v miru s sosedi, sezidal tempelj in novo kraljevo palačo ter sklenil kupčijske pogodbe z vsemi vzhodnimi narodi. Semitski narodi so imeli sploh posebne zmožnosti za trgovino, zlasti še Židje. In kal, ki je tlela že dolgo v vsem narodu, ne samo poedincu, se je razvila in vzklikala urno. Tako je postala kupčija Židovstvu narodna obrt, njen pravi početnik je modri Salomon.

Po njegovi smrti se je razcepila država vsled notranjih preprirov v dva dela: v izraelsko in judovsko državo. Od tedaj je izgubilo »izvoljeno ljudstvo« ves političen vpliv in vso politično moč. Zemlje si ni več osvojevalo z mečem in sulico, še braniti je moralo svojo lastno domovino pred sovražniki. A prišli so Babilonci in Asirci ter odvedli Žide v sužnjost. Zaman so bile vse besede, pretnje, svarila prerokov. Zato je prišla kazen. In tudi, ko jim je dovolil kralj Cir, da so se vrnil, so še vedno hlapčevali Perzijanom, potem Grkom, Sircem in naposled Rimljanom. Tudi junaška Makabejska doba, v kateri so se otresli za kratek čas krute sirske vlade, je bila kot meteor, ki nam za hip očara oko, a takoj nato ugasne za vselej. Mnoge izgube so zadele Žide, prostovoljno in prisiljeno izseljevanje je razljudilo vedno bolj domovino. Komaj so si pozidali Jeruzalem in tempelj, ko so se vrnil iz babilonske sužnjosti, komaj so si malo opomogli pod rimsko vladno, pa so vstali krivi preroki in jih nagovarjali k vstaji. Bilo je to 70 let po Kristusovem rojstvu. Židje so se res dvignili proti mogočnim Rimljanom. Pa prišel je mogočni rimski vojskovodja Tit, obdal mesto z nasipi, ga sestradal, pomoril dan za dnevom na stotine Židov, razdejal naposled mesto in tempelj, da ni ostal kamen na kamnu. V istem času si je pa mlado krščanstvo, ki je zrastle na tleh judovske vere, osvojilo sveto mesto Rim in v njem postavilo svoj sedež. Naposled so Judom vzeli še zadnje ostanke Palestine Mohamedanci, ki so pridrli od severa in vzhoda.

Odslej živi Židovstvo razkropljeno po vsem svetu brez doma in polja. Niti polje-

delstvo, niti pastirstvo ga ni moglo več živiti, ker mu je manjkalo za to prvega pogoja — domovine. Trgovina, ki so se je izučili v dobi kraljev, postala je njih »narodna obrt«. Dasi so bili zaničevani v vseh časih iz verskih, narodnih in gospodarskih ozirov in izključeni od Nejudov, so postali vendar skoro edini posredovalci mednarodnega svetovnega prometa; zato so si znali odpreti pot v vsako deželo.

Že prej smo omenili, da so trgovali za Salomona z vsemi vzhodnimi narodi. Pozneje so razširili svojo obrt na Grško in v Italijo. Posebno v Rimu jih je bilo mnogo. Iz zgodovine vemo, da je spremlilo 800 Judov neke Herodove poslance k cesarju Avgustu. L. 19. po Kristu so jih odvedli 4000 na otok Sardinijo. Tit in Hadrijan sta jih kar trumoma privedla v Rim. Davno prej nego kristjani so smeli svobodno opravljati svoje verske obrede. V Rimu so imeli sedem sinagog ali molilnic. Vendar so Rimljani Jude sovražili in zaničevali iz vse ponosne duše. Cesar in modrijan Mark Avrelj imenuje njih domovino smrad in nje ostudne ljudi, modrijan Seneka jih nazivlje naravnost zavrženo ljudstvo.

Kar je bilo židovstvo poganstvu, to je ostalo tudi krščanstvu. Na zahodu je delal evangelij Judom pot. Kjer je vzrastla korenika omike iz rodovitnih tal krščanstva, tje so jo primahali s svojo bisago. Precej v početku srednjega veka so se vgnezdili v germanskih deželah, in krščanski vladarji so jim bili celo zaščitniki, ker so se v finančnih zadregah zatekali k njim. V Rimu blizu glavarja katoliške cerkve so našli zelo pripravna tla. Papeževim financam so bili večkrat neobhodno potrebni kot bankirji in veliki trgovci. Zato so jim postali papeži neposredni pokrovitelji in zelo mili gospodje. V sredi VII. stoletja je branil Jude Gregor Veliki in jih vzel v zaščito po vsem krščanskem svetu. V X. stoletju so zabranili španski škofje z veliko odločnostjo ljudstvu, ki je hotelo Jude pobiti, da ni tega storilo. Aleksander II. je častital tem škofom, ker so ravnali v smislu Gospodovih zapovedi. Branil jih je pozneje sv. Bernard proti nasilju križarjev. Istotako so se zavzeli za nje papeži Inocencij II., Aleksander III. in Klement VI., ki jih je vsprejel na svojo posest v Avignonu, ko jih je pregnala vsa Evropa. Nikolaj II. je pisal na špansko

inkvizicijo (posebne vrste sodišče), naj Judov ne sili prestopiti h katoliški veri. V svetem mestu Rimu so imeli prosto trgovino. Samo ob sobotah se niso pečali sami s svojim poslom, izročili so navidezno kupčijo kristjanom. Seveda so se nagajivi Italijani hudo norčevali iz njih. Predpustom so jih zelo zasramovali v takozvanih »judovskih igrah« in napol nage podili po trgu. Kjer se je pokazal Jud s culo, v katero je nabiral cunje, lase, kosti, stare gumbe itd., so ga oponašali fantalini po ulici in vpili nad njim: »Stara roba.« Nositi so morali visok, špičast klobuk rumene ali bele barve in čudno ukrojene hlače. Brade si niso smeli striči. Njih del mesta se je zval ghetto. Bil je obzidan in vrata do njega so morali ob določeni uri zapreti. Papež Pavel IV. jim je prepovedal pohajati zunaj svojega dela po Ave Mariji. Pustni torek so morali priti judovski odborniki k vladni in prositi dovoljenja, da smejo še bivati v Rimu. Pred uradnikom so morali poklekniti, načelnik se je dotaknil s čelom uradnikovega čevlja in na glas pripoznal, da Judje v Rimu niso občani, ampak samo gostje po papeževi milosti. Sicer se jim je pa godilo v Rimu dobro, preživeli so vse nezgode, ki so zadale večno mesto, dokler jih ni naš vek poglal iz temnih ulic njihovega mesta, ko ga je vlada začela rušiti in podirati.

Slabše se je godilo Judom pri Francozih, Angležih in Nemcih, ki so jih pogosto preganjali in pobijali iz verskih in gospodarskih ozirov. Podtikali so jim tudi razne zločine in hudodelstva. Če je gostoval lakota ali razsajala kuga, pa so bili oni krivi, ker se niso hoteli izpreobrniti. Skoro pred vsako križarsko vojsko se je ljudstvo zneslo nad Judje, potem jo je šele mahnilo v Sveto deželo.

Tudi na Španskem so se naselili že zgodaj. Do velikega ugleda so prišli za vlade zahodnih Gotov in Mavrov. Nekateri so se dali krstiti, da so dospeli do mastnih služb, celo do škofovskih sedežev, raznih duhovskih in uradniških časti. Izžemali so ljudstvo, da je bilo groza, in skušali zatirati krščanstvo.

Zelo radi so se naseljevali med Slovani, posebno med Poljaki, med Malo Rusi in zahodnimi Veliko Rusi. Za te dežele so postali prava kuga. Narod jih ni preganjal tako kot Nemci ali Francozi, ker je bil potrpečljiv. Zlasti so dobro došli plemičem ali zlahčičem, ki so jim upravljali velikanška posestva in žulili ter stiskali kmeta.

Na slovenski zemlji nahajamo že zgodaj judovske naselbine. Na Štajerskem jih je bilo precej že v 13. stoletju, posebno v Mariboru, Slovenski Bistrici, Radgoni, Celju in Ptuj. Pečali so se z denarnim obrtom in posojevali na visoke obresti po 65% do 86%.

Vsled tega se je ljudstvo često pritoževalo, ali Judje so znali vedno koleša mazati, in vladarji so jih branili, ker so jih rabili v denarni stiski. Na Koroškem so imeli naselbino v Št. Vidu, Velikovecu in Brežah. V Ljubljani so imeli sinagogo že 1212. Stala je takoj v početku sedanjih Judovskih ulic. V Trstu je bilo mnogo judovskih menjalcev, prekupecev in posojevalcev. Maksimilijan I. jih je pregnal leta

1496. Iz Štajerskega in Koroškega. Nekaj let pozneje so morali zapustiti tudi Kranjsko in Gorico.

Tako so životarili Judje do današnjega dne. Naš vek, ki je pripeljal na parizarju versko, politično in gospodarsko svobodo, je dal tudi Judom enakopravnost. Razvili so svoj kramarski in spekulativni talent ali bolje uporabili so ga in tirali do prepada milijone, sami so si pa nagomladili bogastva in napolnili bisage. Nima židovstvo Jeruzalema, nima templja in skrinje zaveze, nima politične, samobitne moči, nima države, ima pa oblast nad narodi ker ima v rokah skoro ves svetovni kapital.

Oglejmo si še ona telesna in duševna plemenska svojstva Judovskega naroda, ki so omogočila, da se je židovstvo ohranilo kljub vsem viharjem in vsemu zatiranju do danes.

Glavne telesne lastnosti opazimo takoj, če le enkrat vidimo Juda, pa naj stopi pred nas v kaftanu ali pa v elegantni obleki pariškega kroja. V primeri z našim truplom je njegov krajši, čeljusti ima šibke in kratke, nos kljukast in ostrorobot, obrazek mu moli naprej, truplo ima suho. Lobanjo ima v primeri s telesno velikostjo večjo kot Ariji; proti temenu je ozka, uhlji mu stoje na stran. Hrbet je v plečih znatno okroglast. Fiziognomija je tako tipično semitska, da moramo Juda tudi samo po njej takoj spoznati. Podolgasto-okrogle oči, viseči nosni protin in posebno zaokrožene ustne dajejo obrazu ironičen in satiričen, nekako piker izraz. Kolena se mu navadno nalahno šibe, hodi hitro kot bi bil nervozen, ima neko posebno govorico, jezik se mu običajno zaletava ob zgornje zobe. Tako govorjenje se imenuje z nemškim izrazom »Mauscheln«. Vsled teh svojstev ni Jud sposoben za težko delo, posebno ne za vojaščino, ali je vsaj veliko manj sposoben kot drugi narodi. In res nam zgodovina in statistika kaže, da Judje niso bili in niso dobri vojaki in delavci. Pri vojaki pač zavzemajo častniška ali še višja mesta, a prostakov je primeroma malo. V vsej armadi je približno 3% Judov, v višjih službah in uradih jih je pa 6%, dočim je n. pr. Slovencev v višjih službah in uradih samo 3%, pri lovcih pa že skoro 8%. Zgodovina nam priča isto. Niti v najslavnejši dobi si niso ustvarili čisto narodnih polkov. Zmage Davidove in Makabejcev so deloma zasluge tujih najemnikov. Doba judovskega osvobodjevanja je zelo kratka. Zato so kmalu pozabili, da jim je ukazal Mozes osvojiti vso zemljo Kanaanecv in uničiti malikovalce. Manjkalo jim je telesne moči in poguma, da bi jo udarili nad sovražnike in jih podrli v prah. Razun tega pa ne poznaajo vojaške discipline. Včasih se boji silna judovska vojska prijeti dokaj slabjšega nasprotnika. Mnogo strahopetcev se poskrrije po šumah, skalovju in jamah. Če so pa zmagali, so imeli pač vzroka dovolj, da so se zahvalili Bogu. Zavedali so se pač dobro lastne slabosti in oddahnili so se, ko so bili rešeni preteče nevarnosti.

Res je, da so veliko trpeli pri zidanju mogočnih Faraonovih stavb, pri obdelovanju polja itd., a znano je tudi, da so celi

rodovi znova opravljali pastirski posel, ko so se vrnili v Palestino, da so za težja dela najemali tujce, posebno sosede Penicane in da so se pozneje udali najlojžjemu poslu — trgovini. Statistika nam potrjuje isto resnico: l. 1875. ni bilo med vrtnarji, kmeti in ribiči mesta Lipskega nobenega Juda, med kovinskimi in strojnimi delavci jih je bilo devet, uradnikov, umetnikov in učejakov so pa našli 58. Na Ogrskem je okrog 70% trgovcev Judov, med rokodelci se jih dobi pa le 8%. L. 1902. je bil med 100.000 poljedelci le 1 Jud, med 100 obrtniki 1, med 100 trgovci jih je pa bilo 70, med 100 advokati in zdravniški pa 50 Judov. Jud dobro ve, kaj bi utegnilo škodovati njegovi koži. Lenuh vobče ni, a dinar in delavec tudi noče biti, preživeti se hoče nalahko in si nakopičiti kapitala.

Kar je židovstvo vsprejelo med svoje navade že pred tisočletji, to je še zdaj njegova plemenska lastnina. Od nekdaj so se varovali krvnega pomešanja s tujci. Sklepali so včasih zakone Judje in ne Judje, a ti slučajni niso predrugačili pravič judovskega značaja. Dočim so se druga plemena pomešala in jih često loči le jezik, se to pri Judih ni zgodilo, oni so še popolnoma pristno plemo, kot so bili takrat, ko so hodili po puščavi in jedli mano.

Poleg tega je mogočno vplivala na samobitno žilavost in ohranitev čistega židovstva — vera. Judje so bili v starem veku edini monoteisti. V veri in izpolnjevanju Mozesove postave je obstajala njih moč. Zgodovina nam pripoveduje o marksikaterem vrlem značaju, o močeh, ki so pravi vzor judovskega tipa in spoštovanja vredni. Take moče so navadno vzbudili viharji časi, kadar se je bilo treba narodu boriti za vero in narodnost, ki ste bili pri Judih tako ozko spojeni, kot pri nobenem narodu. O pojmovanju Boga ali Jehove lahko opazujemo nekaj razvoja. Jedna doba ima o božanstvu bolj jasne pojme, druga bolj nedoločne, temne, udá se malikovanju. Polagoma so opili in oblažili pojem božanstva in v njem videli vse dobro, vse pravne moči in lastnosti. Bog jim je bil nevidno, pravno bitje, vzvišeno nad vesoljnim stvarjenjem, nikjer in nikoli omejeno po prirodnih zakonih. S svojo vero so pripravljali pot krščanstvu, ki je prevzelo za njimi veliko nalogo učiti vse narode. Tako so tvorili z Orki in Rimljani, ki so dosegli vrhunec v umetnosti in politični moči, prevažno kulturno celoto.

Vera današnjih Judov pa ni vera Abrahama in vernih Judov ter prerokovnjeno bistvo je tista vera, ki so jo nosili na jeziku farizeji in pismarji. Pri njih je bila vse zunanja oblika zakona. Po njej so uredili javno in zasebno življenje, dahi postave niso umeli. In sedanje židovstvo je do danes ohranjeno farizejstvo, a napredek, ampak okamenega verskega življenja. Manjka mu prepričanja, da mora človeštvo ublažiti in izpopolniti poslednjem svojem članu, in sicer po z tajejanju in požitrovalnosti v prosp bližnjega. Kar je bilo židovstvo, to ostalo — namreč stara sebičnost. Svi moč črpa Jud iz »Zakona«. Najbolji mu je pa talmud. In po njem se rav

večina Judov, ne pa po Mozesovi postavi. Talmud je verski kodeks modernih Judov. V njem je toliko sovraštva do Krista in krščanstva, da ni čuda, če so zmožni fanatiki, ki pijejo iz njega navdušenje, vsake hudobije in zla proti kristjanom. Judje so skrivali talmud pred svetom kot posebno skrivnost. In ko so Evropejci začeli študirati orijentalne jezike, so Judje priredili posebne izdaje talmuda »Za uporabo kristjanom«. V beneški izdaji iz leta 1520. in v amsterdamski iz leta 1600. dobimo še pravičen tekst. Talmud ne pozna Boga, kakor ga mi pojmujejo. Bog je Judom nacionalni malik, ne Stvarnik in Dobrotnik ter Oče vseh ljudi. Njim je Jehova le stvarnik Judov, ki jim pomaga podvreči vse kristjane. Talmud je poln nemoralnih nauk. Sploh je po talmudu Judu proti kristjanu vse dovoljeno. Talmud pravi n. pr.: »Kristjani so malikovalci, ker poklekujajo pred križem. Kakor ljudje nadkriljujejo živali, tako stoje Judje nad vsemi narodi.« Ali pa: »Izvoljeno ljudstvo je vredno večnega življenja, ostali narodi so pa podobni oslom.« »Izraelu je dovoljeno škodovati goju, to je kristjanu, ker stoji zapisano: »Svojemu bližnjemu ne stori zlega,« ne pa »goju ne stori zlega!« »Goja smeš goljufati in jemati od njega obresti.« »Kdor prelija kri brezbožnih, to je kristjanov, dela bogoljubno delo.« »Prepovedano je usmiliti se malikovalca, to je kristjana, in če je blizu smrti, ga ne smeš rešiti.«

Judje pa imajo še drugo važno knjigo, namreč svoj zakonik, ki ga zovejo »Šulhan Aruh«. Spisal ga je Josip Karn od leta 1540—1560. Deli se v štiri dele. Prvi del opisuje in daje zapovedi za vsakdanje življenje in obrede. Drugi del predpisuje jed in pijačo, tretji zakonsko življenje, četrty govori o civilnem in kazenskem pravu. Tudi v tej knjigi je polno nenravnih, kristjanom sovražnih nauk. Tako pravi n. pr. Šulhan Aruh: »Praviijo mnogi, da ne smeš ločiti brata in akuma, t. j. kristjana.« »Žival in akum sta isto.« »Izgubljeno akumovo stvar smeš obdržati, kajti pisano je: »Izgubljeno daj svojemu bratu nazaj!« Da, kdor vrne naredi velik greh.« »Prokleti vsi akumi, blagoslovljeni vsi Judje!« Sami o sebi visoko sodijo. Praviijo, da so in ostanejo »izvoljeno ljudstvo« in prišel bo dan, ko jim bodo poslušni vsi narodi. Smatrajo se za vir vse svetosti in začetek vseh veroizpovedanj, kristjani sme jim uporni Judje, ki so spali zakon.

Židovstvo ima čudovito sposobnost, da se povsod udomači. Ne škoduje mu niti mrzla ruska zima niti vročina južnih dežel. Nauči se mnogo jezikov, a Jud ostane le Jud, plemenskih svojstev ne izgubi, naj se izdaja za Nemca, Mažara, Čeha ali Poljaka. Čistost judovske krvi nam jasno kažejo slike po gomilah starega Egipta, ki so stare najmanj tritisoč let, kažejo nam jo slike po stenah palač v Ninivah, Babilonu in Rimu. Isti judovski tip je tam naslikan kot ga srečujemo danes.

Židovstvo se tudi neprenehoma in hitro množi. Judje ne poznajo samcev in samic, niti celibata. »Kdor nima žene, ni

človek«, pravi judovski pregovor, in talmud zapoveduje ženitev, da bo Judov »kakor listja in trave in peska ob morju«. Poglejmo, kako se hitro množel Iz Egipta jih je menda šlo približno dva milijona, David jih je naštel skoro štiri milijone. Mnogo jih je umrlo v bojih z Asirci, Babilonci, Sirci itd. Za Tita so jih pobili Rimljani 1.300.000, šestdeset let potem je število vendar toliko naraslo da so se znova uprli. Rimljani so jih znova pobili 180.000, še več jih je poginilo lakote. V srednjem veku so jih mnogo pomorili Nemci in Francozi, a vendar so se hitreje množili kot zatiralci. Danes jih je do 11 milijonov. Glavni vzrok tel razmnožitvi je judovska razplodnost. V Avstriji se rodi povprečno iz enega judovskega zakona po 10 otrok, iz krščanskega pa samo po 5. Judnje so torej zelo plodovite. Navadno se Judje prej ženijo kot Nejudje, pomirajo primeroma manj kot drugi narodi. V Odesi na Ruskem se židovstvo osemkrat hitreje množi kot druge narodnosti. Tudi manj mrtvih in nezakonskih otrok se rodi Judom kot drugim narodom. Razlogi so različni. Gotovo je važno, da se noseče Judinje lažje obvarujejo slehernega slučaja, ki bi mogel škodovati zarodu, ker se ne pečajo s težkim delom. Judje so premožnejši kot kristjani, torej laglje skrbje za zdravje otrok kot ti. In Judje so tudi zelo trezni. Vse to upliva ugodno na zarod.

Resnične so besede: »Narodi nastopajo in ginejo, ti pa Izrael ostaneš vekomaj.«

Sestanek voditeljev S. K. S. Z.

Dne 17. t. m. se je vršil sestanek voditeljev izobraževalnih društev v Ljubljani.

Podpredsednik S. K. S. Z. g. L. Smolnikar pozdravi navzoče in izraža svoje veselje nad tako mnogoštevilno udeležbo, ker je ravno današnji sestanek živo potreben. Število društev namreč vedno bolj narašča, a kvalitativno se razun malih izjem splošno ne napreduje dovolj. Skušnja nas je izučila, da je vzrok temu premali stik med posameznimi društvi in tudi med posameznimi člani raznih društev, dalje, ker nima nobeno društvo pravega nadzorstva in sicer od nobene strani, kar pa je pri vsaki organizaciji neobhodno potrebno in ker manjka posameznim, posebno mlajšim voditeljem društev, zadostne skušnje. Predvsem je treba predavanja organizirati, kakšna naj bodo, kedar in kolikokrat se naj predava in kako se naj v ljudeh oživi več zanimanja za to. Enako je z odseki; lepo in koristno je odseke voditi, a manjka skušnje, zato je stvar težja. Zato so pa živa potreba dekanjski pododbori, ki bodo imeli isto nalogo kot S. K. S. Z. v Ljubljani, njih okoliš bode omejen na posamezne dekanije. Velika podpora pri naših društvihi so naši vrli fantje in prav je, da so tudi ti danes tu navzoči, da bodo lahko enkrat kot odborniki ali voditelji posameznih društev

praktično delovali v tem smislu, kakor se bo danes tu obravnavalo.

Za predsednika sestanku se izvolil župnik Peter Hauptman, za podpredsednika župnik Marčič, za zapisnikarja Moškerc. O dekanjskih odborih je poročal nato tajnik S. K. S. Z. Traven. Debatelo se udeležili kaplan Vovko, L. Smolnikar, župnik Franc Traven, dr. V. Rožič, Ivan Štefe, župnik Kocijančič. To razpravo prinašamo v današnjem »Društveniku« in prosimo vse prijatelje naših društev, da jo pazljivo prečitajo. O predavanjih v društvihi je obširno poročal deželni odbornik prof. Evgen Jarc, ki je podal mnogo novih praktičnih misli. Razprava je bila zelo živahna in so se je udeležili kaplan Vovko, župnik Dobršek iz Štajerske, župnik Marčič, P. Teodor, dr. Prešeren, dr. Rožič, kaplan Perko. O kolportaži in časnikarstvu sta poročala L. Smolnikar, Iv. Štefe, o odsekih v naših društvihi župnik Janez Kalan. Ta predavanja bodo izšla v posebnih brošurah, na katere že sedaj opozarjamo vsa društva. V nekaterih dnevih začne namreč S. K. S. Z. izdajati »Knjižnico krščanske prosvete«, katere I. snopišč »Mladenci na plan!« je že dotiskan. V tej knjižnici pridejo na vrsto gori omenjene brošure. Sestanek je po svoji vsebini in po veliki udeležbi pomenjal novo dobo v razvoju »Slovenske krščanskosocialne zveze«.

Nato tajnik S. K. S. Z. ravnatelj Traven govori o 1. točki dnevnega reda približno sledeče:

Organizacija slov. katol. izobraževalnih društev s posebnim ozirom na dekanjske odbore.

Veseli in ponosni smo lahko na delo, ki je izvršujejo slov. katol. izobraževalna društva, ki so se jela ustanavljati po iniciativi naših katoliških shodov. Ljudstvu posredujejo izobrazbo in to na temelju katoliškega verskega naziranja. Podajajo mu zdrave hrane v resnem poduku s predavanji in shodi, ne zamerjajo tudi pošten zabave, goje namreč godbo, petje in prireajo glediške predstave, dalje pospešujejo varčevanje s Čebelicami in skrbje za telesno okrepitev in zdravje potom telovadnih odsekov in deloma imajo tudi abstinenci krožke. Delo izobraževalnih društev je torej prav obsežno. Da se pa to delo po izobraževalnih društvihi uspešno nadaljuje, je najboljšo sredstvo dobra organizacija. Naj imamo še toliko društev, naj osnujemo še veliko število novih, ne bo pravega uspeha, ne dobrih sadov brez enotne organizacije. Društva morajo biti med seboj v dotiki, tvoriti morajo neko celoto, odkoder zajemajo moč, imeti morajo neko središče, odkoder dobivajo življenje in pa navodila za enotno delovanje.

To delo je prevzela S. K. S. Z. v Ljubljani, ki se je ustanovila leta 1897. Postavila si je namen, postati mati vsem slovenskim nepolitičnim društvom in jih zvezati v eno telo. Nekaj časa ni mogla izvrševati te svoje naloge in je svoje delovanje omejila le na Ljubljano. Se-le na

II. katoliškem shodu, na katerem se je v posebni resoluciji zahtevalo, naj se v vsaki župniji osnuje izobraževalno društvo, je dobila S. K. S. Z. novega poguma. Sklicala je za 7. in 8. septembra leta 1902. sestanek izobraževalnih in nepolitičnih društev sploh v Ljubljani. Sestanka se je udeležilo iz vseh slovenskih pokrajin 215 zastopnikov 78 društev. Na tem sestanku se je ustvarila krepka organizacija nepolitičnih društev. Ne bom trdil, da izobraževalna društva že niso prej delovala, a delala so vsako samo zase brez jasnega načrta, zato pa tudi brez pravega uspeha. Manjkalo je enotne organizacije, katero so društva dobila še-le v »Zvezi«.

In kako se je oživilo društveno delo pod okriljem Zveze! Nova društva so se povsod ustanavljala, stara poživila in jela delati po skupnem načrtu. Delo Zveze je bilo vedno ogromnejše, društva so vedno več zahtevala od centrale, ki je le težko zmagovala delo, ki se je zahtevalo od nje.

Da bi se osrednja Zveza nekoliko razbremenila in delo porazdelila, so se osnovala samostojne pokrajinske zveze. Za Štajersko se je ustanovila taka zveza 29. novembra 1906., za Goriško 22. avgusta 1907. in naslednje leto zvezi za Koroško in Trst.

S. K. S. Z. je postala središče vseh pokrajinskih zvez, obenem pa je ostala še središče vseh kranjskih nepolitičnih društev, razven vipavskih, ki tvorijo samostojno zvezo. Ker pa društveno delo na Kranjskem vedno bolj narašča, ker se ustanavljajo vedno nova društva in se vidno približujemo, izvzemši nekatere kraje, uresničenju želje II. slovenskega katoliškega shoda, da bodi v vsaki župniji izobraževalno društvo, kaže se tudi pri nas na Kranjskem potreba decentralizacije naše društvene organizacije. V S. K. S. Z. je nad 160 društev, ki zahtevajo marsikaterih reči od Zveze. Zveza ne more vsem vstreči, ne more jih vse nadzirati in navajati k resnemu delu. Zato pa se je priporočalo na Zvezinem shodu v Mariboru že l. 1905., da se osnujejo dekanjski pomožni odbori. Prav to je povdarjal tudi letošnji sestanek v Št. Jakobu v Rožu na Koroškem. Potreba sama nas torej sili, da se izvrši decentralizacija dosedanje organizacije S. K. S. Z. in to potem dekanjskih pomožnih odborov.

Ti odbori so nujno potrebni, če hočemo, da izobraževalna društva vrše svojo nalogo v polnem obsegu in da je njihovo delovanje enotno, od česar je potem pričakovati trajnih uspehov.

Oglejmo si nekoliko nalogo, ki bi jo imeli izvrševati dekanjski pomožni odbori.

1. Skrbeti bi morali, da se društvena organizacija v njihovem področju čimbolj razprede, da se ustanove nova društva povsod tam, kjer so za nje ugodna tla; drugod pa naj bi se osnovala knjižnice.

2. Paziti bi morali, da že obstoječa društva res žive, da se živahno gibljejo, da zaspana in hirajoča društva požive in bodre k vstrajnemu delu.

3. Nadzorovati bi morali vsa društva svojega področja tudi glede notranjega poslovanja, t. j. glede knjigovodstva,

uprave in uporabe knjižnice. Ob priliki revizije naj bi bilo vedno predavanje.

4. Skrbeti bi morali tudi za predavatelje, prirejati poučne tečaje in dekanjske sestanke, t. j. shode vseh društev cele dekanije.

5. Dekanjski odbori naj bi bili tudi vez med osrednjo Zvezo in posameznimi društvi, nabirali naj bi za Zvezo poročila občnih zborov, statistiko in pa letne prispevke.

6. Nabavili bi si morda tudi skoptikon za predavanja po društvi.

To je le mala slika obsežnega dela dekanjskih odborov, katero se pa bo v praksi še mnogo pomnožilo.

Decentralizacija organizacije izobraževalnih društev je važna tudi z ozirom na voditelje kakor tudi z ozirom na posamezne člane društev.

Dekanjski pomožni odbori so velikega pomena za voditelje društev, ker posredujejo njihovo organizacijo. Kakor je namreč organizacija potrebna za celokupna društva, tako je potrebna tudi za njihove voditelje. Če hočemo, da je delovanje društev enotno in trajno, da ni odvisno od zmožnosti in razpoloženja posameznega voditelja, treba je, da so voditelji združeni med seboj, da se uče eden od drugega, drug drugemu svetujejo, da skupno delajo in si pomagajo pri društvi. Da, več uspehov pri društvenem delu bi imeli, ko bi voditelji bili tesno organizirani.

Dekanjski odbori bi pospeševali tudi podrobno delo. Koliko krasnih načrtov se napravi na letnih Zvezinih skupščinah! Kako te načrte izvršiti, kako storjene sklepe izpeljati in jih prilagoditi krajevnim razmeram, o tem se posvetuje dekanjski odbor, ki potem tudi gleda na to, da vsa društva izpeljejo, kar se je sklenilo.

Važni so dekanjski odbori tudi z ozirom na društvenike. Odbori skličejo 1- ali 2-krat na leto sestanek celotnih odborov vseh društev. Taki sestanki vzgajajo odbornike in jih navdušujejo za društveno delo. Res je naloga voditeljeva, da si vzgoji delavcev v društvu, a tudi kaj velja, da besede mičejo, toda vzgledi vlečejo. Pri teh sestankih se vsi odborniki sami posvetujejo med seboj, obravnavajo delo po društvi, govorijo o uspehih in neuspehih društvenega dela, čujejo, kaj je začelo to ali ono društvo, kako se tuintam zanimajo člani za društven napredek. Vse to jim širi duševno obzorje in jih navduši za plemenito delo za razvoj društvenega življenja.

In ko se prirejajo dekanjski sestanki, katerih se udeleže vsa društva, ali nimajo taki sestanki v sebi agitacijske sile? Na teh shodih se vrše navduševalni govori ne le voditeljev, temveč tudi članov samih. Srca udeležencev, posebno mladine vzplamte, vnamejo se za dobro in blago in navdušenje poneso na domove in je zaneso tudi v one kroge, ki se doslej še niso zavzeli za društveno delo. — Na takih sestankih se pa člani posameznih društev tudi prepričajo o pomenu društvene organizacije, zavedo se svoje moči in močno se jim vzbudi čut vzajemnosti.

Z dekanjskimi pomožnimi odbori se spopolnila naša društvena organizacija, ki naj bi imela tudi svoje glasilo. Da ne bo treba novega lista, naj bi se vzela kot društveno glasilo že dosedanja priloga »Domoljubova« namreč »Društvenik«, ki bi prinašal poročila o vseh prireditvah naših društev.

Ker so torej ti pomožni odbori posameznih dekanij važni in potrebni, naj bi se čim prej povsod ustanovili. Saj nas čaka dela po izobraževalnih društvih še obilo. Težko je sicer to delo, a važno in hvaležno, ker je pred vsem delo za mladino, ki se v največjem številu zbira po naših društvi. Pojdimo torej s pogumom in podvojeno močjo na delo, da ohranimo svoj narod veren in pošten, da ohranimo mladino nepokvarjeno, udano cerkvi in navdušeno za svojo domovino!

Predlagam: 1. sestanek voditeljev izobraževalnih društev, ki se je vršil v Ljubljani 17. novembra 1909 pozivlja vsa izobraževalna društva, da prej ko mogoče osnujejo pomožne dekanjske odbore, ki so v tesni zvezi s S. K. S. Z. v Ljubljani.

2. Dekanjski odbori imajo v omejenem področju izvrševati to, kar je naloga osrednje Zveze v večjem obsegu, zlasti pa nadzorovati društva, kako se upravljajo in izpolnjujejo svoj vzgojni smoter.

Poslovnik.

§ 1. V vsaki dekaniji se osnuje dekanjski odbor izobraževalnih društev.

§ 2. V odbor spadajo vsi predsedniki in tajniki posameznih izobraževalnih društev.

§ 3. Ta odbor izvoli za 2 leti iz svoje srede predsedstvo, ki obstoji iz predsednika, tajnika, blagajnika in 2 odbornikov. Če se kateri teh preseli drugam ali umrje, se izvoli pri prvi odborovi seji nov odbornik.

§ 4. Predsedstvo ima redno vsak mesec sejo.

§ 5. O sejah se vodi zapisnik, katerega prepis se pošilja osrednji Zvezi v Ljubljano.

§ 6. Odbor ima sejo vsakega četrta leta, o kateri se napravi zapisnik in prepis tega pošlje Zvezi.

§ 7. Seje odbora naj se po potrebi in oziraje se na krajevne razmere menjavajo po krajih, kjer so društva.

§ 8. Pri vsaki seji naj se določi kraj in čas prihodnje seje, kakor tudi tvarina prihodnjega posvetovanja.

§ 9. Naloga odbora je:

1. da snuje nova izobraževalna društva kjer je upati, da bodo prospevala,

2. da osnuje knjižnice, kjer ni mogoče osnovati društev,

3. da nadzira obstoječa društva, da delujejo v smislu pravil; zato se vrši vsako leto revizija posameznih društev,

4. da skrbi za predavatelje in prireja poučne tečaje,

5. da skliče vsako leto dvakrat shod delegatov ozir. odborov vseh društev in priredi vsako leto enkrat dekanjski shod vseh društev,

6. da zbira zapisnike občnih zborov posameznih društev, iz katerih napravi potem poročila za S. K. S. Z.

7. da tvori nekako vez med Zvezo in društvi in zato do 1. marca vsakega leta oskrbi štatistiko društev in pobere letne prispevke za Zvezo,

8. sklepi odborovih sej vežejo vsa društva,

9. prispevek za dekanijski odbor določi ta odbor,

10. Vsako društvo mora svojo prireditev 14 dni prej sporočiti odboru, ki lo naznani Zvezi. (Živalno odobravanje.)

Nato se razvije živalna debata. G. podpredsednik Marčič izraža potrebo dekanijskih centralnih knjižnic za predavatelje. G. Moškerc, da naj bi tako knjižnico nabavila S. K. S. Z. sama v Ljubljani, da ne bo preveč stalo. G. Traven je za pododborove knjižnice in naj v ustanovitve istih napravijo društva vsako leto po eno veselico. G. Vovko izraža misel, da bi se naj dekanijske knjižnice združile s pododborovo, ker bi se na ta način stroški zmanjšali. G. L. Smolnikar omenja, da je tudi knjižnica tiskovnega društva pod gotovimi pogoji na razpolago S. K. S. Z. Ker je pa društev preveč in ljubljanska knjižnica ne bi mogla vsem zadostovati, ker je samo po en izvod od vsake knjige, zato je vseeno potrebno, da si vsaki pododbor ustvari svojo knjižnico za celo dekanijo. Ravnotako si naj pododbori nabavijo različno garderobo za gledališke predstave. G. župnik Franc Traven omenja, da naj ostane glede časopisa pri starem in se naj ne ustanovi nov časopis za društva. G. Smolnikar izjavlja, da je i nadalje na razpolago »Društvenik« kot priloga »Domoljubu«, ki se bo izpopolnil v vsakem oziru. G. dr. Rožič pozivlja, da se ustanove pri vseh društvijskih pevski odseki. S. K. S. Z. si naj nadalje napravi tabelo vseh naših obrtnikov, trgovcev in delavcev po deželi in v Ljubljani, da bodo naši ljudje, ki pridejo z dežele v Ljubljano, vedeli, kam se obrniti. Pri pododborih naj bodo take tabele za dotične dekanijske nabite. Društva se naj nadalje pripravijo na »narodna obrambna društva« ki se bodo začela ustanavljati. G. župnik F. Traven pozdravlja delo za obrambna društva in pozivlja, da se kmalu nabavijo nabiralniki za ista. G. Iv. Štefe omenja glede pevskih odsekov, da bo pri »Ljubljani« nastavljen potovalni pevski učitelj, ki bo obiskoval posamezna društva in bo lahko pri njih tudi dalj časa ostal in učil. Zaradi enotnosti, se že sedaj priporoča, da se povsod učijo iste pesmi. S tem je bila debata o prvi točki zaključena.

Društveni vestnik.

Šentpetersko prosvetno društvo v Ljubljani deluje, odkar si je svoj delokrog začrtalo na župnijo Sv. Petra, kar jo je v mestu, tako-le: Prireja predavanja vsakih štirinajst dni po enkrat, in sicer v sredo; podučuje v petju vsak torek in četrtek v tednu. Ima lepo knjižnico, iz katere posoja knjige članom vsako sredo in soboto od pol 8. do 9. zvečer. Zadnji teden se je ustanovila tudi čebelica, ki naj navaja udeležence k varčnosti. — Članov ima nad 250. Sedež ima pri Podboju, Sv. Petra cesta števil. 101.

Katoliško slovensko izobraževalno društvo na Selu pri Ljubljani je v tekočem letu svoje delovanje razvijalo na ta-le način: Podučna predavanja so se vršila na Selu in v Vodmatu v raznih gostilnah. Odkar ima svoj sedež izven gostilne pri Kebrau na Selu, je določilo javno predavanje prirediti vsak prvi torek. Udom pošilja po hišah različne časopise. Podučuje v petju vsako sredo zvečer. Torek zvečer je določen za predavanje samo članom. V petek ima poduk v šivanju in ročnih delih. V soboto zvečer je knjižnica, iz katere dobijo udje vsakovrstne dobre knjige. V Čebelico prinašajo vsak ponedeljek zvečer. Drugi dnevi so določeni za poduk v nastopih na odru. Za zabavo skrbi s prirejanjem lepih, podučnih in zabavnih predstav in iger. — Članov ima okoli 200. — Zadnje predavanje je imel 12. t. m. g. dr. J. Jerše.

Izobraževalno društvo v Tomačevem ne more nikjer izven gostilne dobiti primernih prostorov in je svoje delovanje pokazalo le s tem, da je priredilo dvakrat predavanje v Tomačevem, enkrat pa v Smartnem. Žalibog, da se more shajati le v gostilnah.

Selo. Katol. slov. izobraževalno društvo je imelo zadnji četrtek predavanje. Govoril je gosp. profesor dr. Jos. Jerše mnogoštevilnemu občinstvu pri g. Oražmu. Gospod doktor je fotografiral štiri vrste ljudi, naslikal je štiri temperamente, in pokazal kakšni so ljudje. Solil in kresal jih je vmes, da se je občinstvo najbolje zabavalo. — Prihodnjič bo gospod doktor Jerše predaval v četrtek po prazniku Matera Božje 9. decembra.

Sela. Ne smem zamolčati krasne prireditve katol. slov. izobraž. društva v nedeljo 21. novembra pri gosp. Jož. Oražmu. Dosedaj se je društvo držalo le pod lipo pri Trčku. A ni bilo vselej mirno; tudi nekoliko majhen je bil prostor. Ljudje tudi govore — koliko je na tem resnice ne vem — da je posestnika pod lipo stavila z nekim socialnim demokratom, da ne bo več dopustila kake prireditve slov. katol.

izobraževalnega društva. Društvo se ji lepo zahvaljuje za prijaznost, s katero je prepuščala svojo dvorano v društvene namene. Za naprej je prijazni, postrežljivi in za vse dobro navdušeni gosp. Jož. Oražem na Selu naredil celo dvorano 25 m dolgo, ki je posebej od gostilne. Ker se je ljudstvo nadejalo, da se bo nemoteno zabavalo pri g. Oražmu, je prihitelo v najobilnejšem številu. Videl si Posavce, vrle mladeniče in mladenke iz D. M. v Polju, iz Hrušice, iz Trnovega v Ljubljani in tudi druge Ljubljance. Mnogo zadnjih se je vrnilo, ker ni dobilo več prostora. Do zadnjega kotička nabasana dvorana občinstva je bila priča podučno-zabavnega večera. Gosp. dr. Jerše je v vznesenih besedah slavil krščansko usmiljenje. Slikal je duhovna dela usmiljenja, katera se kažejo v sedanjem socialnem delovanju. Katol. izobraževalna društva tudi spadajo med ta dela duhovnega usmiljenja. Krščansko usmiljenje skazuje, kdor podpira ta društva. Nato je slikal, kako je skazovala telesna dela usmiljenja grofinja turinška Elizabeta, ki se je nato predstavljala. Predstava se je izborno obnesla. Dobro naučena, z zavednim nastopom, z dobro deklamacijo spremljana igra je močno vplivala na vse. Predvsem je pohvaliti Elizabeto, ki je igrala prav iz srca. Pozabiti ne smemo ponosne Sofije, ljubeznjive Rozamunde in prešernega valpeta. Da bi le ostali tudi nauki, ki so zveneli iz igre, kakor zvon iz zvonika. Omeniti moramo posebej tudi izborno postrežbo, čedne sobe in primerno ceno g. J. Oražma, ki je imel zasedene sobe tako, da je zmanjkalo miz in stolov.

Podzemelj. Jako so se zmotile one papige, katere so z osornim in resnim glasom ponavljale po naših naprednih očakih: Izobraževalno društvo v Podzemlju bo razpadlo. Zmotili so se tudi oni, kateri so si prizadevali uničiti naše društvo na ta način, da ga pripravijo ob društveno sobo. »Ni se jim posrečilo in ga tudi na ta način ne bodo uničili,« so rekli č. g. župnik Romè v svojem govoru pri občnem zboru dne 14. novembra. Občni zbor je vodil prejšnji predsednik in ustanovitelj našega društva č. g. Cerar O. T., kateri je v svojem nagovoru lepo in jako nazorno razložil pomen društvenega življenja v sedanjih časih. K našemu društvu smejo sedaj pristopiti tudi možje, da pa se občnega zbora ni udeležilo toliko mož, kolikor smo jih pričakovali, vzrok tega so deloma različni predsodki o društvu, deloma tudi strah pred našimi naprednjaki. — Pri tej priliki smo se srčno zahvalili č. g. Cerarju, kaplanu iz Črnomlja, za ves njegov trud in skrb za naše društvo. Gospod kaplan, naše društvo vam bo za vselej ohranilo hvaležen spomin!

Zagrebska tovarna, tvrdke Henrik Francka sinov, v vsakem oziru novodobno urejena, izdeluje svoje proizvode izključno le iz najboljših sirovin.

V Vaš prid bode, bodete li pri nakupovanju dajali prednost temu izvrstnemu proizvodu pravemu :**Franckovem:** kavnem pridatku z mlinčkom, iz zagrebske tovarne.

Miklavž bo tu! Le še malo dni nas loči od onega godu, ki po stari lepi šegi napravi toliko veselja mladim in starim, do sv. Miklavža. Med darili dobe posebno gospodarji in gospodinjje tudi letos našo »Družinsko pratiko«, ker jim je lani napravila dokaj veselja. Seveda jo bo z zanimanjem prebirala tudi mladež, ker je v njej za vsakega nekaj. Svetujemo torej Miklavžu, naj pri obdarovanju z našo »Pratiko« ne dela prav nobene izjeme! Vsaka hiša naj jo dobi.

Opozarjamo na oglas sitarske in žimarske zadruga v Stražišču, ki ima veliko zalogo žime vseh vrst.

Preizkušeno zanesljive ure

z realnim 3letnim pismenim jamstvom.

St. 4016. Nikelnasta remont. »Fantasie«, solid. okrov z dobrim izbornim reguliranjem, v kamninih tekočim poniklanim kolesjem

K 7-50

St. 4149. Ista v pristnem srebr. okrovu s pozlaten. robom, obročkom in krono.

K 12-80

Nikak riziko! Zamena dovoljena ali denar nazaj.

Razpošilja po povzetju prva tovarna ur

c. in kr.

JAN KONRAD, dvorni založnik
Brüx št. 963 (Češko).

Glavni cenik s 3000 slikami na zahtevo zastoj in franko.

Najboljša in najcenejša dobivanja

za muzikalije vsake vrste kakor harmonike, gosli, citre, piščalce, gramofoni itd. po najnižjih tovarniških cenah. Dobre gosli K 4-80, 5-90, 6-100, 7-120, lok zraven K 2-50, 1-140, 1-160, 2-180. Najboljše harmonike K 4-80, 5-20, 6-40, 6-80. Koncertne citre K 15-18, 25-35. Akord citre K 3-50, 4-60, 6-80. — Nikak riziko! Zamena dovoljena ali denar nazaj! — Pošilja proti povzetju c. in kr. dvorni založnik

Jan Konrad,
Brüx št. 966 (Češko).

Ilustrov. glavni katalog s 3000 slikami zastoj in franko.

Kakšno veselje in kakšen ponos občuti gospodinja pri pogledu svoje svetle, slastne, čiste kuhinje! In kako hitro je vse osnaženo, perilo, kakor cela hiša! Čar zadovoljnosti in veselja vlada njen dom. Z

Schicht-ovim
2712 6-1
milom

se to lahko doseže.

Stekleni nakit

za božično drevesce je najlepši okras. Velika krasna zbirka 325 kosov finih predmetov razpošilja za izredno nizko ceno samo K 6- (povzete 25 v več) in vsakogar poštine in zavojnine prosto. Ta zbirka ima krasne novosti v nedosežno fini, pristno posrebljeni in pisani izvršitvi kot: krasne steklene kroglice 7 cm v premeru, krasne zrakoplove z angeljem 15 cm velike, velike papige v obročih, zvonila, pastirje s piščalkami, relief z angeljem, Miklavž, cvetlična pahijača, anđel na oblaku in čudezna roža v krasnih serpentini, barvah, krasni odsevi 10 cm veliki, nebesne kroglice z betlehemsko zvezdo, lepo okrašena 8 cm velika jajca, žlahtna jabolka, grozdje, ledene sveče, orehe, kroglice z zanjko, lepe svečice itd. itd. vse lepo iz stekla izdelano. Dalje vsebuje še vsaka pošiljatev eno košarico za sadje napolnjeno s prekras, opremljen, steklenim sadjem, kakor tudi 1 krasen 26 cm velik vrh za božično drevesce okrašen s čeladnim grmičem. Carina poleg pristojbin znaša za pošiljatev samo 45 vinarjev.

H. O. WAGNER, Lauscha (Sa. Mejn) 273.
Prekupovalcem dovoljnjem večje ugodnosti; moj ilustr. božični cenik se pošlje tem na zahtevo zastoj in franko.

Za jesenski in zimski nakup blaga

najdete v trgovini

„Pri Škofu“

v Ljubljani, Pog. čarjev
trg (Sadni trg)

zelo veliko izber blaga
zadnje novosti.

Cene nizke — postrežba
2596 znano dobra. 10-1

Daje po

4 1/2 %

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od

8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje

po **4 1/2 %**

brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od

vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 50 v na leto.

Rentni davek plačuje društvo samo. Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Daje tudi svojim članom **predujme** na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesecev ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

3 letno pismono
jamstvo. **5 Kron!** brez konkurence v
toji kakovosti.

Moja pristna švicarska sist. Roskopf patent. anX.-rem.-ura

Samo
5 K

z masivnim, solid-
nim, antimagne-
tičnim anker-ko-
lesjem, pravim
emali - kazalnikom,
nikak papirnat ka-
zalnik, v varstveno
plombovanem og-
rodju s šarniranim
pokrovom, 36 ur
loda, (ne 12 ur), z
okrašenimi in po-
zlačenimi kazalci,
natanko regulir-
na s triletnim pi-
smonim jamstvom.
1 kos . K 5-
5 sek. kazal. . 6-
V pristno srebrnem
okviru brez sek.
kazalca . K 11-
s sekundnim
kazalcem . 15-50

Zamena dovoljena
ali denar nazaj.

Razpošilja proti povzetju prva tovarnica ur

JAN KONRAD c. in kr. dvorni založnik v Brüxu
št. 962. (Češko).

Glavni cenik s 3000 slikami, na zahtevo zastoj in franko

Združene tovarne za volnino prodajajo letos
zopet izključno po meni 4000 komadov takozvanih

vojaških kocev za konje

za ceno le K 4-40 komad in K 8-60 za par
(6 parov franko na dom) naravnost na lastnike konj.
Ti debeli, trajno trpežni koci so topli kot
kožuhovina, temnosivi, okoli 150-200 cm vel ki,
torej lahko pokrijejo celega konja. Razločno
pisana naročila, ki se izvršujejo le po povzetju
ali če se denar pošlje naprej, naj se pošljejo na

STEINER-jevo komisijsko razpošiljalnico
združenih tovarn za koce

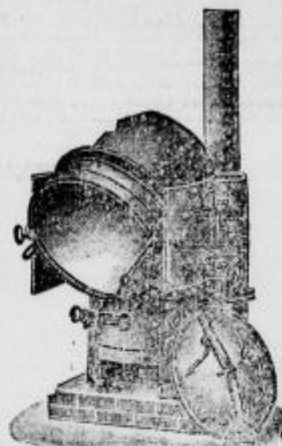
Dunaj II, Taborstrasse 27 G.

Ceniki na željo zastoj in franko. — Za neugaja-
joče se zavežem vrniti naprej poslani denar.
Mnogostevilna priznanja in naročila so došla od
kobilarne v Radavcu, Komarno in Brody, župnika
Kolarja Tutz, dr. Vračuna, odvetnika v Varasdu,
posestnika Weidbergerja Ilosva, Grünwalda, Zor-
kovak, Rotter Lichten, pl. Mroczkowski-ja Dobro-
stany, Rosenaueja Zg. Moldava, Hahlissa Manken-
dorf, Schenka Gerisdorf, lastnika umetnega mlina,
2996 Fohringerja in dr. (1)

Brzoparilniki za krmo 'ALFA' so najbolji!

Velika prihranitev na času, ²⁹⁹⁵ 12-1
na kurivu in najboljša krma
to so največje prednosti
Zahtevajte cenike! istega! Dopisuje se slovensko!

Delniška družba Alfa Separator Dunaj XII.

Zajamčeno pristne
nenavadne pisemske znamke.

Vse 5. delov sveta. Vse različne.
Št 1 100 kosov K - 60
" 2 400 " " 1.-
" 3 800 " " 2.-
" 4 400 " " 3.50
" 5 500 " " 5.-
" 6 800 " " 8.-
" 7 1000 " " 15.-

posilja do K 2 - proti na-
prej plačilu z dodatkom
20 v za poštino. V slučaju
ako se želi pripor. pošiljate,
45 vin. za poštino. Čez
K 2 - po povzetju ali na-
prej plačilu po c. in kr.
dvornem založniku JAN
KONRADU, Brüx št. 992.
(Češko). Za znamke
zahtevajte nov cenik.

Stenske ure z budilko

s 80 urnim kole-
sem na pero, ki bije
pol in cele ure, v
lepo polirani ore-
hovi omarici, 71 cm
dolga, z belim ka-
zalnikom in kazal-
cem za budilo le
K 12-20. 3 letno
pismono jamstvo. Za-
mena dovoljena ali de-
nar nazaj. Nikak riziko!
Posilja po povzetju

prva tovarna — **JAN KONRAD**

za ure — **JAN KONRAD**

Brüx št. 999. (Češko).

Glavni cenik s 8000 slikami
zastoj in franko.

Usakemu bodi kot najbolj založena priporočena
manufakturna (gvantno) trgovina
„Pri Skofu“

v Ljubljani, Pogačarjev (sudni) trg
v veliki mestni hiši nasproti molarjev, kjer se najnavše blago
prodaja po zanesljivi stalni nizki ceni.

Blago za ženske obleke v vseh barvah in cenah,
gladko, križasto, rižasto in rožasto. Perilni parhent in
flaneta v zelo lepih vzorcih, kambrik, kotenina, blago
za srajce, višnjev parhent itd. Najnoveše volnene in
svilnate rute, ogrinjalk, pletene rute (kocke), šerpe
zadnje novosti, Sukno in pliš za jopce kakor tudi
veliko izber gorenjskega, koroškega sukna in modnega
kamgarna za moške obleke. Pletene srajce, gorke
hlače, nogavice za ženske, moške in otroke. Kovtre
prav težke in široke domačega dela, zelene ogrske
2594 koce kakor tudi navadne za konje itd. 7-1

Kdor bo dobil zimsko blago, veliko ali malo, naj se za-
umno obrne v trgovino „Pri Skofu“, kjer se prav dobro kuol.

Ustanovljena leta 1882. Telefon št. 185. Poštne hranilnice račun št. 828.405.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

114 registrovana zadruga z neomejeno zavezo 52-1

v lastnem združnem domu v Ljubljani na Dunajski cesti št. 18

je imela koncem leta 1908 denarnega prometa nad . . . . K 71,417.344-75

obrestuje hranilne vloge po 4½%

— brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike. —

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čakovnim prometom in jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog dne 31. decembra 1908 nad . . . . . K 17,102.911-27

Posojajo na zamljišča po 5½% z 1½% na amortizacijo ali pa po 5½% brez amortizacije, na monice po 8%

Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.

Uradne ure: vsak dan od 8. do 12. in od 3. do 4. ure, izven nedelj in praznikov.

Edina izborna priložnost za nakup za trgovce
manufakt. blaga in za krošnjarije naravnost
iz tovarne. — Razpošilja se tudi zasebnikom.

40 m ostankov sortirano po želji **15 K**

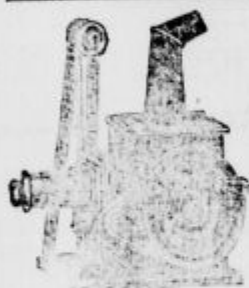
Barbant v lepih vzorcih za obleke, bluze in spodnja
oblačila. — Flaneli, lepo krizaste, za srajce in bluze
Delen. z robom, za obleke in bluze. — Angleski čefir,
80 cm. širok, za pisane srajce, prsa za srajce in bluze
za dame. — Modrikasto blago za kuhinjske predpas-
nike in domače obleke. — Kanafas za posteljne prevleke
v živahnih barvah. — Okstord za moške srajce, izborna
trpežne kakovosti. — *Dogost ostankov 3 do 10 m.*

Nikake rizike! Znesek se takoj vrne, ako blago
ne ugaša in se lahko pošiljatev
nefrankirano nazaj pošlje. — Čez 1000 priznanih pisem.

40 metrov linega, pobejenega rumburskega platna za
damske bluze in posteljne prevleke in najtinejše živočno
in posteljno perilo, sortirano z belim krizatom za spodnje
perilo samo K 17-90. — Gotove, zarobljene ruhe brez
siva, 250 cm dolge, 150 cm široke, iz najboljših tkanine,
trpežne kakovosti, z najmenjšo platno, kos K 2-40. Naj-
manjše naročilo 6 kosov. Pošilja po povzetju.

Tkalnica Julij Kantor, Baby pri Nachodu (Češko).

Zbirko vseh naših izdelkov s tovarniškimi cenami priložim
vsakemu zavoju za poskušno zastoj, drugače samo proti
pošlatvi 90 v. n. v znakah. 974 7-1

Rodbinski kinematograf

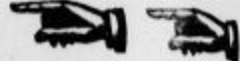
Istodobno tudi „Laterna
magica“, 33 cm visok, s 1 bar-
venimi posami slik (filmi) in
0 „Laterna magica“ slikami na
steklu, 33 cm šir, petrole ko,
reflektor in navodilo za opo-
rabo, komplet, v kart. K 16 —.
S tem kinematografom pričar-
tajo se na steno žive slike,
koje si radi ogledujejo mlade
in stare osebe. — Mehanizem je
natančen in preprost; omogoča
ustvarjanje vsakomur, tudi otro-
kom. Neposredno se naroči pri
c. in kr. dvorni založniku

JAN KONRAD, razpošiljalnica v BRÜXU št. 972 (Češko).

Bogato ilustrirani glavni ceniki o kinematografih, La-
terna magica, parnih strojih, meh. igračnih vid. se poš-
ljejo vsakomur na zahtevo zastoj in franko.

BOŽIČNA DARILA:

Vse p. n. kupovalce, kateri mi bodo poslali v času od 1. septembra do 30. novembra nenkrat
pismeno naročilo v znesku vsaj za K 20—, 40—, ali K 60—, dobe sledeča božična darila zastoj: Pri
naročbi za K 20— na enkrat 1 brilj. angelsko zvonilo za božično drevesce št. 1 s 6 pozl. angeli
in vporabnim navodilom v vrednosti za K 1-50.

Pri naročitvi za K 40— na enkrat 1^a Adler-Roskopf, Alarm budilko št. 4343 s ponodi se
svetečim kazalnikom v vrednosti za K 4-20 s 3 letnim pismenim jamstvom.

Pri naročitvi v znesku vsaj za K 60— na enkrat 1 švicarsko sistem-roskopf-pat. anker-
remont. uro št. 4061 v vrednosti za K 5-60 s 3 letnim pismenim jamstvom.

Razuntega dobi zastoj vsak naročnik 96 stranl obsegajoč koledar za l. 1910.

Tistim naročilom, katera pridejo po določenem času (po 30. novembru), se ne morejo dati darila
zastoj pod nikakimi pogoji. Priporoča se zatorej, poslati meni posebno božična naročila že v
mesecih septembru, oktobru, novembru. — Nadalje se tudi zopet razdeli več

IZVANREDNIH DARIL

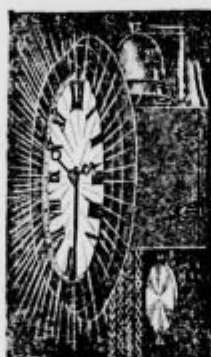
in sicer prejme naročnik, čegar naročilo ima št. 1.200.000 katera se pošlje v prvi polovici oktobra 1909
izvrsten gramofon z 12 najnovejšimi k madi v vrednosti K 100—.

Dalje oni, katerega naročilo ima št. 1.225.000, katera mora priti približno v sredi novembra,
dobi 14 kar. zlato žensko-rem nt. uro z dvojnimi pokrovom in zraven primerno moderno
dolgo, 14 kar. zlato žensko vratno verižico z elegantnim premikalcem v vrednosti K 200—.

Oni pa, katerega naročilo ima št. 1.250.000 katera pride približno okoli božiča na vrsto dobi
14 kar. zlato-remont. uro za gospode z dvojnimi pokrovom in zraven primerno 14 kar. zlato
verižico z obeskom v vrednosti K 300—.

C. in kr. dvorni z ložnik **JAN KONRAD** v Brüxu št. 982 (Češko).
Il-strovan glavni cenik s 3000 slikami pošljam na zahtevo vsakomur zastoj in franko.

Budilka

s stolpnim zvoncem, in kakov. 30 ur
idoča, ki bje ure n polure ter ima
glasen bud. zvonec, s svetločadnim
okvirjem, 30 cm v premeru, kazal-
nik s steklenim vložkom s tremi
uteži, 3 letnim pismenim jamstvom
samo K 6-60 samo

S ponodi svetečim kazalnikom K 7-20.
Nikak riziko! Zamenjava dovoljena ali
denar nazaj! Razpošilja proti po-
vzetju ali prejvposlatvi denarja
Prva tovarnica ur v Brüxu

JAN KONRAD

c. in kr. dvorni založnik
v Brüxu št. 970 (Češko).

Bogato ilustriran cenik z nad 5000
podobami pošljam na zahtevo za-
stoj in franko.

Novosti

DENARNICA Z VEKSIRO ZAPONKO

Novosti
ki o odpre samo iz-
kušeni in je priloženo
vsaki denarnici porab-
no navodilo, iz močne a
trnega usnja z močno
notranjo podlogo finim
nikelnastim okovom, s
3 popolnoma ločenimi
oddelki, vsak oddelek
se odpre zase, zelo pre-
gledna in obsežna K 1-80.
Ista iz la pristnega usnja
morskega na K 2-50.

Največja zaloga denarnic, škatic za smedke in
svačice v mojem glavnem ceniku. Pošilja : roči prepatiti
c. kr. dvorni založnik

JAN KONRAD raz: osiljalnica v Brüxu št. 987 (Češko).
Glavni cenik s 3000 slikami vsakemu zastoj in franko.

NAJBOLJŠA IN NAJSIGURNEJŠA PRILIKA ZA ŠTEDENJE!

Denarni promet do 31. decembra 1908
čez 72 milijonov kron.

Lastna glavica K 420.537-92

Stanje vlog dne 31. majnika 1909
čez 20 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

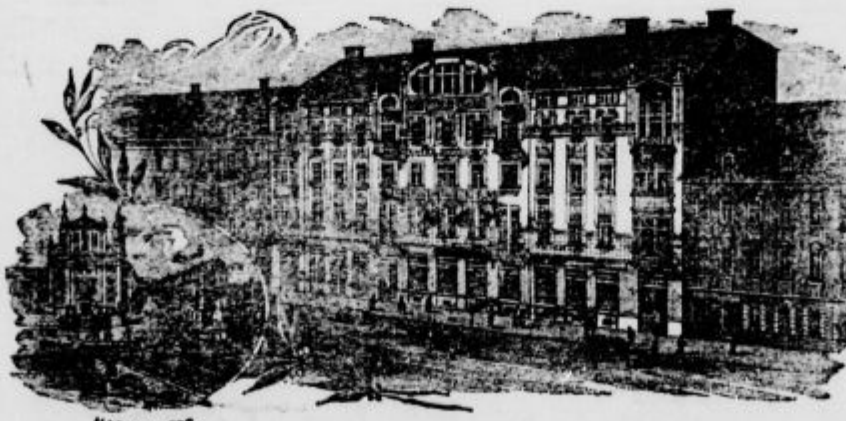
registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta št. 8, pritličje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne
vloge vsak delavnik
od 8. ure zjutraj do
1. ure popoldan ter jih
obrestuje po

4 1/2 %

brez kaknega odbitka,
tako da prejme vložnik
od vsakih vloženih
100 kron čistih
4-50 kron na leto.

MARLIN TRG.

Hranilne knjižice se spre-
jemajo kot gotov denar, ne
da bi se njih obrestovanje
kaj prekinilo. Za nalaganje
po pošti so poštno-hran.
položnice na razpolaganje.
Sprejema tudi vloge od svo-
jih zadrudnikov na tekoči
račun ter daje istim poso-
jila proti vknjižbi z in brez
amortizacije, na osebni kre-
dit (proti poročstvu) in za-
stavi vredn. papirjev. Menjice
se najkulant eskomptirajo.

Dr. Ivan Šušteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L.
Fran Povše, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. Anton Kobi, posestnik in trgovec, Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljubljani.
Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“. Ivan Pollak ml., tovarnar. Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani. Gregor Šilbar, župnik na Rudniku.